

ÅKLAGARMYNDIGHETEN

Yppandeförbud

Yppandeförbud är ett förbud för den som har deltagit vid en domstolsförhandling eller har medverkat vid ett polisförhör att berätta för andra vad som sagts vid förhandlingen eller förhöret.

Det är domstolen (förhandling) eller åklagaren (förhör) som kan besluta om yppandeförbud. Sådana beslut är ovanliga. Det är straffbart att bryta mot förbudet.

Ett beslut om yppandeförbud utvidgar och förstärker skyddet för uppgifter som omfattas av sekretess. Inte bara myndighetspersoner, utan alla som deltagit vid förhandlingen eller förhöret, förbjuds att berätta om det som sekretessen ska skydda. Man får inte ens med stöd av den så kallade meddelarfriheten berätta om det för en journalist.

Yppandeförbud vid domstolsförhandlingar

Allmänheten har för det mesta möjlighet att vara med och lyssna vid brottmålsförhandlingar. Vid sådana offentliga förhandlingar kan yppandeförbud aldrig beslutas.

Ibland presenteras uppgifter som skyddas av sekretess vid en domstolsförhandling. Det kan till exempel vara viktigt att uppgifter som redovisas vid en häktningsförhandling inte blir allmänt kända. Kanske måste bevisning säkras eller känsliga personuppgifter skyddas. I sådana fall beslutar domstolen att inga utomstående får delta vid förhandlingen, den delen av förhandlingen hålls bakom stängda dörrar. Utöver beslutet om stängda dörrar kan domstolen också besluta om yppandeförbud för dem som varit närvarande vid förhandlingen.

Åklagaren och andra offentliga tjänstemän får inte berätta för andra om sådant som skyddas av sekretess. Mycket talar också för att åklagaren inte heller kan hänvisa till meddelarfriheten. Ett beslut om yppandeförbud gör därför ingen skillnad för åklagarens möjligheter att berätta för andra om vad som sagts bakom stängda dörrar.

Genom reglerna om god advokatsed är också advokater i hög grad förhindrade att berätta för utomstående om sekretessskyddade uppgifter från en förhandling bakom stängda dörrar. Det finns dock ingen tillförlitlig praxis om exakt hur långt detta skydd sträcker sig. Beslutar domstolen om yppandeförbud sätts reglerna om god advokatsed åt sidan till förmån för en strängare regel.

De poliser, kriminalvårdare, tolkar och andra tjänstemän som deltar vid en förhandling har rätt att med stöd av sin meddelarfrihet berätta om sekretesskyddade uppgifter för en journalist. Genom ett beslut om yppandeförbud så upphör den rätten.

Yppandeförbud under brottsutredningen

Även om det råder förundersökningssekretess i en brottsutredning omfattar sekretessen inte andra personer än de offentliga tjänstemännen, vilket innebär att bland annat vittnen kan berätta om de förhör som de har deltagit i.

Åklagare har rätt att besluta om yppandeförbud vid polisförhör. Det innebär att även de personkategorier som normalt inte omfattas av sekretessen, till exempel vittnen och advokater, förbjuds att berätta om vad som kommit fram vid förhöret. Ett yppandeförbud gäller enbart de personer som närvarar vid förhöret och omfattar bara den information som kommer fram vid förhöret.

Om åklagaren har beslutat om yppandeförbud upphör meddelarfriheten för de offentliga tjänstemän som omfattas av förbudet.

När används yppandeförbud?

Det förs ingen statistik över beslut om yppandeförbud, varken yppandeförbud under förundersökning eller yppandeförbud i domstol.

I en granskning som riksdagens justitieutskott publicerade år 2004 framgår att yppandeförbud används mycket sällan. Cirka 1/3 av landets tingsrätter uppgav att man inte alls tillämpat yppandeförbud under den period som undersökningen omfattade – åren 2001 och 2002.

De flesta av tingsrätterna som använt bestämmelsen hade bara gjort det vid enstaka tillfällen, och då i princip enbart vid häktningsförhandlingar. De ärenden där domstolarna beslutat om yppandeförbud rörde sig i huvudsak om mycket allvarlig brottslighet; komplicerade och grova brott med stort massmedialt intresse.

Enligt samma rapport förefaller det vara ännu mer ovanligt att åklagare beslutar om yppandeförbud under utredningsstadiet. Det finns ingenting som tyder på att förhållandena nu avviker från hur det var i början av 2000-talet.